

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐาน การรับรู้ประโยชน์ การรู้เท่าทันสื่อ ทักษะกับพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือของผู้สูงอายุ

กาญจนา ปัญญาธร อาจารย์พยาบาล มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี

รวิวรรณ เผ่ากันหา อาจารย์พยาบาล มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี

นันทน์ลิน แก้วคำหอม พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองขอนกว้าง

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนาหาความสัมพันธ์มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐาน การรับรู้ประโยชน์ การรู้เท่าทันสื่อ ทักษะกับพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือของผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 200 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐาน การใช้สื่อออนไลน์ การรับรู้ประโยชน์ การรู้เท่าทันสื่อ ทักษะและพฤติกรรมการรับสื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.70 และนำไปทดลองใช้ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคของการรับรู้ประโยชน์ การรู้เท่าทันสื่อ ทักษะและพฤติกรรมเท่ากับ 0.94, 0.92, 0.88 และ 0.82 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยไคสแควร์และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 64.50 อายุเฉลี่ย 68.60 ± 5.87 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 61.50 ส่วนใหญ่รายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน การรับรู้ประโยชน์ของการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือภาพรวมระดับน้อย ($\bar{x}=2.11 \pm 0.58$) การรู้เท่าทันสื่อระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.52 \pm 0.84$) ทักษะในการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=2.20 \pm 0.76$) พิจารณารายด้านพบว่าการได้รับข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.66 \pm 0.78$) ส่วนการติดต่อสื่อสาร ความบันเทิง สุขภาพและการเมืองอยู่ในระดับน้อย พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือพบมีการใช้ระดับน้อย ($\bar{x}=2.22 \pm 0.88$) พิจารณารายด้านพบว่าการรับข้อมูลข่าวสาร ($\bar{x}=2.68 \pm 0.95$) และการติดต่อสื่อสาร ($\bar{x}=2.66 \pm 0.69$) อยู่ในระดับปานกลาง วิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่าปัจจัยพื้นฐานด้านระดับการศึกษา ปัจจัยการรับรู้ประโยชน์ การรู้เท่าทันสื่อและทักษะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ปัญหาของการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือมาจากตัวหนังสือเล็กมองไม่ชัด ไม่มีอินเทอร์เน็ต ถูกหลอกลวงจากการซื้อสินค้าและกลุ่มมิจฉาชีพ จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาทักษะการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือ การรู้เท่าทันสื่อและปรับทัศนคติของผู้สูงอายุเพื่อจะได้ใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพลดปัญหาที่เกิดจากการใช้

คำสำคัญ : การรับรู้ประโยชน์ การรู้เท่าทันสื่อ สื่อออนไลน์ โทรศัพท์มือถือ ผู้สูงอายุ

The Relationship Among Basic Conditioning Factors, Perceived Usefulness, Media Literacy, Attitude and Online Media Usage Behaviors of The Elderly Using Smartphone

Kanchana Panyathorn, Lecturer, Ratchathani University, Udonthani Campus

Raweevan Paokanha, Lecturer, Ratchathani University, Udonthani Campus

Nannalin Khaewkhamhom, Professional Nurse, Knong khon kwang Promoting Hospital

Abstract

The purpose of this descriptive correlational research was to investigate the relationship among basic conditioning factors, the perceived usefulness, media literacy, attitudes and online media usage behaviors of elderly using smartphones. The sample consisted of 200 elderly living in Nong Khon Kwang Subdistrict, Mueang District, Udonthani Province. Data were collected using questionnaires included personal data and media usage, perceived usefulness, media literacy, attitudes, and online media usage behaviors on smartphones. The content validity of the questionnaire, assessed by three experts, IOC was 0.70. The reliability coefficients, measured using Cronbach's alpha, were 0.94 for perceived usefulness, 0.92 for media literacy, 0.88 for attitudes and 0.82 for online media usage behaviors. Descriptive statistic, Chi-Square and Pearson coefficient correlation were used to analyze the data.

The results revealed that the majority of the sample was female, the average age was 68.60 ± 5.87 years old, 61.50% of the sample have completed primary education. Most of the sample have an income of less than 5,000 baht per month. The perceived usefulness of online media on smartphones among the elderly was low level ($\bar{x} = 2.11 \pm 0.58$), while media literacy was at a moderate level ($\bar{x} = 2.52 \pm 0.84$). Attitudes toward online media were low level ($\bar{x} = 2.20 \pm 0.76$), though attitudes related to receiving information were at a moderate level ($\bar{x} = 2.66 \pm 0.78$), attitudes towards communication, entertainment, healthcare, and politics were also at a low level. Overall online media usage behaviors on smartphones were low level ($\bar{x} = 2.22 \pm 0.88$), however, using smartphones for receiving information and communication was at a moderate level. Education, the perceived usefulness, media literacy and attitudes related to online media usage behaviors of elderly using smartphones with statistical significance ($p < 0.01$). Problems of the usage were due to the tiny alphabets, unreachable internet, deceived and scammer. Based on the results, relevant stakeholders could enhance the online media skills, attitude and media literacy of elderly, promoting effective use of smartphones and reducing problems associated with online media usage.

Keywords: perceived usefulness, media literacy, online media, smartphone, elderly

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรสูงวัยเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก องค์การสหประชาชาติคาดการณ์ว่าในปี ค.ศ. 2001-2100 จะเป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ โดยทวีปยุโรปมีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุดในโลก และทวีปเอเชียมีประชากรผู้สูงอายุเป็นอันดับ 4 ของโลก ประเทศไทยมีผู้สูงอายุเป็นอันดับ 4 ในทวีปเอเชียและเป็นอันดับสองในอาเซียน¹ จำนวนประชากรผู้สูงอายุไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยปี พ.ศ.2564 มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปร้อยละ 18.2 ของประชากรทั้งหมด อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุดร้อยละ 31.7 โดยเป็นกลุ่มสูงวัยตอนต้น (60 - 69 ปี) ร้อยละ 56.4 กลุ่มสูงวัยตอนกลาง (70 - 79 ปี) ร้อยละ 29.1 และกลุ่มสูงวัยตอนปลาย (80 ปีขึ้นไป) ร้อยละ 14.5² ปีพ.ศ. 2565 มีจำนวนผู้สูงอายุร้อยละ 18.86³ และปี พ.ศ. 2566 มีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 19.3 และคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2584 ประเทศไทยจะเป็นสังคมสูงอายุแบบสุดยอดโดยมีผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 30⁴

การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบทั้งด้านสุขภาพเศรษฐกิจและสังคม โดยด้านสุขภาพกายผู้สูงอายุจะป่วยด้วยโรคเรื้อรังต้องรักษาระยะยาว มีความเป็นอยู่ลำบากต้องพึ่งพิงผู้อื่น ด้านสุขภาพจิต เมื่อไม่ได้ทำงานทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกเหงาไม่ภาคภูมิใจ รู้สึกเป็นภาระกับลูกหลานอาจรู้สึกน้อยใจและ ซึมเศร้า⁵ ด้านเศรษฐกิจผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มีเงินไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ มีเพียงร้อยละ 37.5 ที่ยังคงทำงานซึ่งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด แหล่งรายได้ของผู้สูงอายุมาจากบุตรซึ่งมีแนวโน้มลดลงจากการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคม ครอบครัวมีขนาดเล็กและแยกกันอยู่ ไปมาหาสู่พ่อแม่เป็นครั้งคราว การหวังพึ่งพาทางการเงินจากลูกหลานจึงลดน้อยลง ด้านสังคมสัดส่วนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นทำให้ผู้ที่อยู่ในวัยทำงานต้องทำงานมากขึ้นและรับภาระดูแลผู้สูงอายุในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ตามลำพังบางครั้งอาจทำให้ขาดความอบอุ่นหรืออาจถูกทอดทิ้ง⁶⁻⁷ นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรบริโภคและการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ การใช้ชีวิตในวัยสูงอายุจะแตกต่างกันไปตามวิถีชีวิตของแต่ละคน สิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตในช่วงบั้นปลายของชีวิตได้อย่างมีคุณภาพมีความสุขไม่เป็นภาระของสังคม คือการพึ่งพา

ตนเองได้ โดยมีร่างกายที่แข็งแรงตามวัยมีทักษะชีวิตที่ดี ใช้ความคิดตัดสินใจแก้ไขปัญหาเอาตัวรอดจากเหตุการณ์ที่ต้องพบเจอในชีวิตประจำวัน การปรับตัวในวัยสูงอายุจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นที่ผู้สูงอายุจะต้องรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

การดูแลผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นสิ่งที่มีรัฐบาลให้ความสำคัญ แผนปฏิบัติการชากรกรมกิจการผู้สูงอายุระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับผู้สูงอายุ โดยมุ่งสร้างภูมิทัศน์ทางความรู้ความเข้าใจการรับมือกับอนาคต การเข้าถึงเทคโนโลยีข้อมูลและการสื่อสาร การพัฒนาผู้สูงอายุสำหรับโลกยุคใหม่ ให้มีความรอบรู้ด้านดิจิทัลเพื่อเข้าถึงสิทธิในการบริการขั้นพื้นฐานของรัฐ การดำเนินชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ การเข้าถึงสินค้าและบริการทางเทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงความสามารถในรับมือกับข้อมูลข่าวสารที่ผิดพลาดและการรู้เท่าทันสื่อ⁸ ปัจจุบันเป็นยุคของเทคโนโลยี เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสารที่ได้รับความนิยมและยอมรับอย่างกว้างขวางในทุกกลุ่มวัยรวมทั้งผู้สูงอายุ จากการศึกษาพบว่าผู้สูงอายुर้อยละ 52.40 ใช้อินเทอร์เน็ตและร้อยละ 82.50 ใช้โทรศัพท์มือถือ โดยผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลใช้อินเทอร์เน็ตและใช้โทรศัพท์มือถือมากกว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล และเพศชายใช้มากกว่าเพศหญิง⁹ สาเหตุที่ผู้สูงอายุมีการใช้สื่อเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากสื่อเหล่านี้สามารถใช้ผ่านโทรศัพท์มือถือ เข้าถึงได้ง่าย สะดวกรวดเร็ว และใช้งานได้ทุกเมื่อที่ต้องการเอื้ออำนวยให้ผู้สูงอายุเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึงได้รับประโยชน์และช่วยสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีวิถีชีวิตการมีสุขภาพที่เข้มแข็ง เป็นผู้สูงอายุที่ทันสมัยทันตัวกระแสมองไกล ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ช่วยลดภาวะแยกตัวจากสังคม ซึ่งผู้สูงอายุมีการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเข้าถึงบริการสุขภาพ สวัสดิการของรัฐและติดต่อสื่อสารกับคนในครอบครัวและเพื่อนฝูง รวมทั้งสืบค้นข้อมูลทางสุขภาพ สื่อสังคมออนไลน์ที่ผู้สูงอายุนิยมใช้บนโทรศัพท์มือถือ ได้แก่ LINE Application, Facebook, Twitter, TikTok เป็นต้น¹⁰⁻¹¹ แม้เทคโนโลยีดิจิทัลจะมีประโยชน์แต่มีข้อจำกัดหากผู้สูงอายุใช้ด้วยความไม่ระมัดระวัง การรู้ไม่เท่าทันสื่อ ขาดความรู้ความเข้าใจและขาดทักษะในการใช้ ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพเศรษฐกิจและสังคม ผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

ในผู้สูงอายุทางบวกที่สำคัญได้แก่ การได้รับความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ การเรียนรู้การใช้ชีวิตวิถีใหม่ ผลกระทบทางลบด้านร่างกายต่อระบบประสาท สายตา กล้ามเนื้อและกระดูกจากการใช้สื่อออนไลน์ ด้านจิตใจและสังคมจากการถูกหลอกลวง การเข้าใจผิด การรับรู้เนื้อหาที่มีความรุนแรง ข่าวดราม่า โฆษณาสินค้าที่ไม่ได้รับการรับรองความปลอดภัย และเนื้อหาไม่น่าเชื่อถือ¹²

ตำบลหนองขอนกว้างเป็นชุมชนชนบทตั้งอยู่ห่างจากอำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี 8 กิโลเมตร มีประชากรทั้งสิ้น 13,986 คน เป็นผู้สูงอายุจำนวน 1,903 คน คิดเป็นร้อยละ 13.61 ของประชากรทั้งหมด มีผู้ที่มีอายุระหว่าง 60-90 ปี จำนวน 1,110 คน¹³ การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นโดยเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พบว่าผู้สูงอายุประมาณร้อยละ 30 คือ จำนวนประมาณ 333 คน ใช้โทรศัพท์มือถือที่สามารถเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตในการดำเนินชีวิต ติดต่อสื่อสาร ทำธุรกรรมทางการเงิน ความบันเทิง และพบปัญหาในการใช้ เช่น ช้อปออนไลน์แล้วไม่ได้ตามที่ต้องการ ถูกรบกวนจากมิจฉาชีพชักชวนให้ลงทุนการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าผู้สูงอายุมีปัญหาในการใช้สื่อเทคโนโลยีและรู้ไม่เท่าทันสื่อ การใช้สื่อเป็นเรื่องยากสำหรับผู้สูงอายุ มีความวิตกกังวลเรื่องวิธีการใช้งาน กลัวความผิดพลาดที่เกิดจากการใช้งานจำเป็นต้องมีการช่วยเหลือเพิ่มเติมและอธิบายฟังก์ชันการใช้งาน จึงทำให้การเรียนรู้ในผู้สูงอายุพัฒนาช้ากว่ากลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงานที่คุ้นชินกับสื่อออนไลน์¹⁴⁻¹⁷ และปัจจัยพื้นฐานที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุ ได้แก่ เพศ^{17,22-23} อายุ^{17,20,22} ระดับการศึกษา²³⁻²⁴ สถานภาพสมรส²¹ อาชีพ^{17,21,23-24} การรับรู้ประโยชน์²² การรู้เท่าทันสื่อ¹⁷ และทัศนคติ¹⁹

จากสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐาน การรับรู้ประโยชน์ การรู้เท่าทันสื่อ ทัศนคติกับพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือของผู้สูงอายุเพื่อยืนยันความรู้เดิมหรือสร้างความรู้ใหม่ ซึ่งการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าแต่ละพื้นที่ศึกษาได้ผลการวิจัยที่แตกต่างกันและข้อมูลที่มียังไม่เพียงพอที่จะทำให้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงและขนาดของปัญหาที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาการเรียนรู้ของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการรับรู้ประโยชน์ การรู้เท่าทันสื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติและพัฒนาพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ให้ผู้สูงอายุ

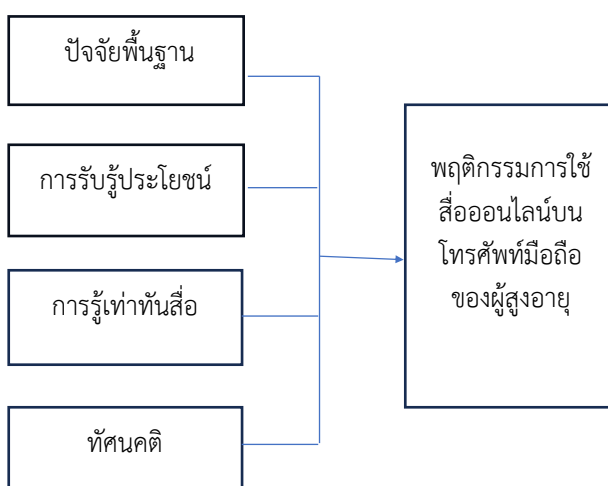
สามารถใช้สื่อออนไลน์ในชีวิตประจำวันและหามาตรการป้องกันและลดผลกระทบจากการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือของผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ประโยชน์ การรู้เท่าทันสื่อ ทัศนคติและพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือของผู้สูงอายุ
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐาน การรับรู้ประโยชน์ การรู้เท่าทันสื่อ ทัศนคติกับพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือของผู้สูงอายุ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดที่พัฒนามาจากทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model หรือ TAM)²⁵ เป็นทฤษฎีที่ Davis ดัดแปลงมาจากทฤษฎีการกระทำตามหลักเหตุและผล โดยตัวแปรที่ทำให้คนยอมรับหรือไม่ยอมรับเทคโนโลยี ประกอบด้วย การรับรู้ประโยชน์ และการรับรู้ความสะดวกในการใช้งาน โดยมนุษย์จะเลือกใช้เทคโนโลยีเมื่อเชื่อว่าเทคโนโลยีมีประโยชน์ และสะดวกในการใช้งาน ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องได้ตัวแปร ปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้ประโยชน์ การรู้เท่าทันสื่อในการใช้งาน มีผลต่อทัศนคติที่นำไปสู่การใช้งานและตัวแปรทัศนคติจะนำไปสู่พฤติกรรมความตั้งใจที่จะใช้สื่อ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์ความสัมพันธ์
(Descriptive correlational research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในตำบลหนอง
ขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มีอายุระหว่าง 60-
90 ปี จำนวน 1,110 คน

กลุ่มตัวอย่างได้มาแบบเฉพาะเจาะจงมีเกณฑ์คัดเข้า
ดังนี้ เป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ใช้โทรศัพท์มือถือแบบ
สมาร์ตโฟนในการดำเนินชีวิตประจำวัน สามารถสื่อสารได้
อย่างเข้าใจและสมัครใจเข้าร่วมวิจัย เกณฑ์คัดออก ได้แก่
ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้หรือป่วยติดเตียง มีปัญหาด้านการสื่อสาร พูด
ไม่ได้ยิน ตามองไม่เห็นและอาศัยอยู่ในพื้นที่อื่นไม่ได้อยู่
ประจำ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์พิจารณา
จากขนาดของประชากรที่ใช้โทรศัพท์มือถือ จำนวน 333 คน
ประชากรหลักร้อยละกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 15-30²⁶ เนื่องจาก
ต้องการได้ข้อมูลที่มาพอที่สามารถอ้างอิงสู่ประชากรและ
น่าเชื่อถือ ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงเพิ่มขนาดของกลุ่มเป็นร้อย
ละ 50 ผู้สูงอายุที่ใช้โทรศัพท์มือถือ 330 คน ขนาดของกลุ่ม
ตัวอย่างเท่ากับ 165 คนและเพิ่มเพื่อทดแทนข้อมูลที่ไม่
ครบถ้วนร้อยละ 20 รวม 200 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนา
ขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

- 1) ปัจจัยพื้นฐานและการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์
มือถือ ลักษณะคำถามให้เลือกตอบ 16 ข้อ
 - 2) ทักษะการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือ
ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 25 ข้อ
 - 3) การรับรู้ประโยชน์และการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์บน
โทรศัพท์มือถือ ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า
5 ระดับ 31 ข้อ
 - 4) พฤติกรรมการรับสื่อของผู้สูงอายุ ลักษณะคำถาม
แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 27 ข้อ
- กำหนดเกณฑ์การประเมินดังนี้ ข้อความที่เป็นบวก
ตอบมากที่สุดให้ 5 คะแนน มาก 4 คะแนน ปานกลาง 3
คะแนน น้อย 2 คะแนน และน้อยที่สุด 1 คะแนน

ข้อความที่เป็นลบ ตอบมากที่สุดให้ 1 คะแนน มาก 4
คะแนน ปานกลาง 3 คะแนน น้อย 2 คะแนน และ
น้อยที่สุด 1 คะแนน

การแปลผลระดับทัศนคติ การรับรู้ประโยชน์ การ
รู้เท่าทันสื่อออนไลน์และพฤติกรรมการรับสื่อออนไลน์
กำหนด ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 คะแนน หมายถึง
รับรู้/รู้เท่าทัน/พฤติกรรมการรับสื่อ ระดับมากที่สุด 3.50
- 4.49 ระดับมาก 2.50 - 3.49 ระดับปานกลาง 1.50 -
2.49 ระดับน้อย และ 1.00 - 1.49 ระดับน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ
จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย พยาบาลเชี่ยวชาญการ
พยาบาลชุมชน อาจารย์ด้านการวิจัยและพยาบาล
วิชาชีพชำนาญการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาได้ค่า IOC เท่ากับ 0.70
หลังจากนั้นนำไปปรับปรุงแก้ไข และนำไปทดลองใช้
กับผู้สูงอายุที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่
ศึกษาตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอ
นบาคของการรับรู้ประโยชน์เท่ากับ 0.94 การรู้เท่าทัน
สื่อเท่ากับ 0.92 ทักษะเท่ากับ 0.88 และพฤติกรรมการ
เท่ากับ 0.82

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง
โดยทำหนังสือและเข้าพบผู้นำชุมชนและผู้อำนวยการ
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองขอนกว้าง ชี้แจง
วัตถุประสงค์ของการศึกษาและขอความร่วมมือในการ
ประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มตัวอย่างทราบและลงพื้นที่เก็บ
ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา นำเสนอ
เป็นความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
และหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยสถิติไคสแควร์
(chi square test) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ
เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient)
กำหนดค่านัยสำคัญที่ 0.01

จริยธรรมการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างโดยขอจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการของมหาวิทยาลัยราชธานี ได้รับการรับรองเลขที่ IRB RTU UD เลขที่ 04-7-2567 ลงวันที่ 11 กรกฎาคม 2567 ซึ่งผู้วิจัยได้อธิบายกลุ่มตัวอย่างให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ ประโยชน์ที่จะได้รับ ขั้นตอนการวิจัยและการเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างสามารถเข้าร่วมวิจัยโดยอิสระ สามารถถอนตัวจากโครงการวิจัยได้ทุกเมื่อโดยไม่กระทบต่อการปฏิบัติงาน การดูแลรักษาที่พึงได้รับตามปกติ รวมทั้งแจ้งว่าจะรักษาความลับโดยไม่เปิดเผยชื่อผู้ให้ข้อมูล ข้อมูลจะนำมาใช้ในการวิจัยและนำเสนอในภาพรวม

ผลการวิจัย

ข้อมูลพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงร้อยละ 64.50 อายุเฉลี่ย 68.60 ปี สถานภาพสมรส คือ คู่ ร้อยละ 66.50 การศึกษาประถมศึกษาร้อยละ 61.50 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาทร้อยละ 45.50 แหล่งที่มาของรายได้ทุกคนได้รับเงินผู้สูงอายุ ยังทำงานมีรายได้ของตัวเองร้อยละ 47.00 รายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายร้อยละ 57.00 การอยู่อาศัย ร้อยละ 46.00 อาศัยอยู่กับลูกหลาน รองลงมา คือ อยู่กับคู่สมสร้อยละ 40.50 (ตารางที่ 1)

กลุ่มตัวอย่างใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือเพื่อติดต่อสื่อสารมากที่สุดร้อยละ 94.00 รองลงมาคือใช้คุยกับเพื่อนและติดตามข่าวสาร มีเพียงส่วนน้อยที่ใช้ซื้อสินค้าออนไลน์ ระยะเวลาที่ใช้มากกว่า 1 ปี ร้อยละ 94.00 ช่วงเวลาใช้ตอนกลางวันมากที่สุดร้อยละ 74.00 และตอนเย็นร้อยละ 68.00 ความถี่ในการใช้วันละ 1-3 ครั้งมากที่สุดร้อยละ 49 รองลงมาคือ 4-6 ครั้ง สื่อที่นิยมใช้มากที่สุด คือ ไลน์ร้อยละ 72.50 รองลงมาคือ เฟสบุ๊คร้อยละ 61.00 และยูทูบร้อยละ 53.00 ที่เหลือเป็นติ๊กต็อกและกูเกิ้ล ใช้ส่งข้อความมากที่สุดร้อยละ 81.50 รองลงมาคือ ส่งรูปภาพ กดไลค์ ดูหนังฟังเพลง ความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่ออยู่ในระดับพอใช้งานได้ร้อยละ 60.50 รองลงมาคือระดับดีใช้งานได้คล่องร้อยละ 31.50 ปัญหาในการใช้สื่อออนไลน์ส่วนใหญ่มาจากตัวหนังสือเล็กมองไม่ชัด ร้อยละ 31.50 และชื่อของไม่ได้ตามต้องการ ร้อยละ 16.50 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 1 คุณลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่าง (N=200)

คุณลักษณะประชากร	จำนวน(ร้อยละ)
เพศ	
ชาย	71(35.50)
หญิง	129(64.50)
อายุ(ปี) $\bar{X} \pm S.D$	68.60 $\pm$ 5.87
60-70	140(70.00)
71-80	51(25.50)
81-90	9(4.50)
min – max	60-87
สถานภาพสมรส	
โสด	13(6.50)
คู่/ สมรส	133(66.50)
ม่าย หย่า/แยก	54(27.00)
ระดับการศึกษา	
ประถมศึกษา	123(61.50)
มัธยมศึกษา	55(27.50)
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	11(5.50)
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	11(5.50)
รายได้ (บาท/ เดือน)	
น้อยกว่า 5000	91(45.50)
5001-10000	63(31.50)
มากกว่า 10000	46(23.00)
แหล่งที่มาของรายได้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
เงินผู้สูงอายุ	200(100.00)
เงินผู้สูงอายุ	94(47.00)
ลูกหลานให้	48(24.00)
ความเพียงพอของรายได้	
ไม่เพียงพอ	114(57.00)
เพียงพอ	86(43.00)
การอยู่อาศัย	
อยู่กับลูกหลาน	92(46.00)
อยู่กับคู่ครอง	81(40.50)
อยู่คนเดียว	27(13.50)

ตารางที่ 2 การใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือของกลุ่มตัวอย่าง (N=200)

การใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือ	จำนวน(ร้อยละ)
วัตถุประสงค์ของการใช้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
ติดต่อสื่อสาร	188(94.00)
คุยกับเพื่อน	135(67.50)
ติดตามข่าวสาร	124(62.00)
ซื้อสินค้า บริการ	47(23.50)
ระยะเวลาที่ใช้	
น้อยกว่า 6 เดือน	8(4.00)
7-12 เดือน	4(2.00)
มากกว่า 1 ปี	188(94.00)
ช่วงเวลาที่ใช้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
เช้า (0.5.00- 11.00 น)	65(32.50)
กลางวัน (11.00-16.00 น)	148(74.00)
เย็น (16.00-19.00 น)	136 (68.00)
กลางคืน (19.00-24.00 น.)	42(21.00)
ความถี่ในการใช้ (ครั้ง / วัน)	
1-3	98(49.00)
4-6	64(32.00)
7-10	21(10.50)
ใช้ทั้งวัน	17(8.50)
โซเชี่ยลมีเดียที่นิยมใช้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
ไลน์	145(72.50)
เฟซบุ๊ก	122(61.00)
ยูทูบ	106(53.00)
ติ๊กต็อก	60(30.00)
กูเกิ้ล	7(3.50)
ลักษณะการใช้สื่อออนไลน์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
ส่งข้อความ	163(81.50)
ส่งรูปภาพ	108(64.30)
กดไลค์	99(49.50)
ดูหนังฟังเพลง	62(31.00)
กดแชร์	49(24.50)
ซื้อสินค้าบริการ	32(16.00)
ค้นหาข้อมูลข่าวสาร	26(13.00)
พูดคุย แสดงความคิดเห็น	24(12.00)

ตารางที่ 2 การใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือของกลุ่มตัวอย่าง (N=200) (ต่อ)

การใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือ	จำนวน(ร้อยละ)
ท่องอินเทอร์เน็ต	21(10.50)
ส่งอีเมลล์	11(5.50)
ทำงาน	2(1.00)
ความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่อออนไลน์	
ดี ใช้งานได้คล่อง	63(31.50)
ปานกลาง พอใช้งานได้	121(60.50)
น้อย พยายามหัดใช้	16(8.00)
ปัญหาในการใช้	
ไม่พบปัญหา	83(41.50)
พบปัญหา	117(58.50)
- ตัวอักษรเล็กมองไม่ชัด	63(31.50)
- ชื่อของไม่ได้ตามต้องการ	33(16.50)
- ไม่มีอินเทอร์เน็ต	18(9.00)
- ถูกหลอกหลวงจากมิจฉาชีพ	3(1.50)

กลุ่มตัวอย่างรับรู้ประโยชน์ของสื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือในระดับน้อย ($\bar{X}=2.11\pm0.58$) การรู้เท่าทันสื่อและการใช้สื่อให้เกิดประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการวิเคราะห์สื่อและการประเมินค่าอยู่ในระดับน้อย ภาพรวมการรับรู้ประโยชน์และการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.44, S.D=0.60$) ดังตารางที่ 3

ทัศนคติในการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.20\pm0.76$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.66\pm0.78$) ส่วนด้านการติดต่อสื่อสาร ความบันเทิง สุขภาพและการเมืองอยู่ในระดับน้อย (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 3 การรับรู้ประโยชน์และการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือของกลุ่มตัวอย่าง (N=200)

การรับรู้ประโยชน์และการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์	$\bar{X} \pm S.D$	ระดับความคิดเห็น
การรับรู้ประโยชน์	2.11±0.58	น้อย
การรู้เท่าทันสื่อ	2.52±.84	ปานกลาง
- การเข้าถึงสื่อ	2.78±0.92	ปานกลาง
- การวิเคราะห์สื่อ	2.13±0.75	น้อย
- การประเมินค่า	2.16±0.67	น้อย
- การใช้สื่อให้เกิดประโยชน์	3.00±1.01	ปานกลาง
รวม	2.44±0.60	น้อย

ตารางที่ 4 ทักษะการใช้สื่อออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกรายด้าน (N=200)

ทักษะการใช้สื่อออนไลน์	$\bar{X} \pm S.D$	ระดับ
ด้านการติดต่อสื่อสาร	1.67±0.59	น้อย
- สื่อออนไลน์ช่วยให้การติดต่อสื่อสารสะดวกรวดเร็ว	1.57±0.58	น้อย
- สื่อออนไลน์ช่วยให้แสดงความคิดเห็นได้ง่ายขึ้น	1.69±0.62	น้อย
- สื่อออนไลน์ช่วยสร้างความสัมพันธ์กับคนที่อยู่ห่างไกล	1.72±0.71	น้อย
- สื่อออนไลน์ช่วยให้มีเพื่อนคุยโดยไม่ต้องพบหน้ากัน	1.66±0.70	น้อย
- สื่อออนไลน์ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสาร	1.71±0.84	น้อย
ด้านข้อมูลข่าวสาร	2.66±0.78	ปานกลาง
- ข้อมูลข่าวสารในสื่อออนไลน์มีความถูกต้องเชื่อถือได้	2.78±0.99	ปานกลาง
- การนำเสนอข้อมูลข่าวสารในสื่อออนไลน์ดึงดูดความสนใจ	2.61±0.92	ปานกลาง
- ข้อมูลข่าวสารในสื่อออนไลน์ที่มียอดติดตามมานาน่าเชื่อถือ	2.78±1.03	ปานกลาง
- สื่อออนไลน์ทำให้ท่านทราบถึงการเคลื่อนไหวของสังคม	2.50±0.89	ปานกลาง
- ข้อมูลข่าวสารในสื่อออนไลน์ไม่ซับซ้อน ง่ายต่อการเข้าใจ	2.65±.97	ปานกลาง
ด้านความบันเทิง	2.22±0.71	น้อย
- การใช้สื่อออนไลน์ช่วยให้ท่านมีความเพลิดเพลิน สนุกสนาน	2.30±1.06	น้อย
- การซื้อสินค้าและบริการออนไลน์มีหลากหลายให้เลือก	2.41±0.99	น้อย
- การใช้สื่อออนไลน์ทำให้ผ่อนคลาย หายเครียด	1.98 ±0.83	น้อย
- มีความสุขในการแบ่งปันเรื่องราวให้คนอื่นเห็น	2.21±0.80	น้อย
- สามารถหาเพื่อนใหม่ความรู้ใหม่สังคมใหม่	2.23±0.83	น้อย

ตารางที่ 4 ทักษะการใช้สื่อออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกรายด้าน (N=200) (ต่อ)

ทัศนคติการใช้สื่อออนไลน์	$\bar{X} \pm S.D$	ระดับ
ด้านสุขภาพ	2.47±0.77	น้อย
- การใช้สื่อออนไลน์ทำให้ได้ข้อมูลข่าวสารในการดูแลสุขภาพ	2.33±0.97	น้อย
- การใช้สื่อออนไลน์ทำให้มีสุขภาพจิตดีเพลิดเพลินใจ	2.57±0.90	ปานกลาง
- ข้อความในสื่อออนไลน์เกี่ยวกับสุขภาพเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก	2.36±0.76	น้อย
- สื่อออนไลน์ทำให้ทราบกระแสการดูแลสุขภาพที่คนสนใจ	2.40±0.77	น้อย
- สื่อออนไลน์ทำให้ค้นหาความรู้เกี่ยวกับสุขภาพที่สนใจได้	2.71±2.37	ปานกลาง
ด้านการเมือง	2.00±0.95	น้อย
- สื่อออนไลน์ทำให้เข้าถึงข่าวสารการเมืองได้มากขึ้น	1.84±0.96	น้อย
- สื่อออนไลน์ทำให้แสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้ง่ายขึ้น	2.10±0.93	น้อย
- สื่อออนไลน์ทำให้ทราบถึงการเคลื่อนไหวได้ง่ายทางการเมือง	1.96±0.92	น้อย
- สื่อออนไลน์เป็นตัวกลางสื่อสารทางการเมืองเข้าใจมากขึ้น	2.20±0.99	น้อย
- สื่อออนไลน์ทำให้ทราบข่าวสารทางการเมืองได้รวดเร็วทันสมัย	1.90±0.93	น้อย
ภาพรวมทุกด้าน	2.20±0.76	น้อย

กลุ่มตัวอย่างมีการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือ ภาพรวมระดับน้อย ($\bar{X}=2.22 \pm 0.88$) พิจารณารายด้าน พบว่ามีการใช้ในระดับปานกลางด้านการรับข้อมูลข่าวสาร

($\bar{X}=2.68 \pm 0.95$) และการติดต่อสื่อสาร ($\bar{X}=2.66 \pm 0.69$) ใช้ในระดับน้อยด้านการพักผ่อนหย่อนใจ การดูแลสุขภาพและใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกรายด้าน (N=200)

พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์	$\bar{X} \pm S.D$	ระดับความคิดเห็น
ด้านการติดต่อสื่อสาร	2.66±0.69	ปานกลาง
- ทักทายเพื่อนบนโลกออนไลน์โดยส่งดอกไม้หรือข้อความ	2.11±0.96	น้อย
- พูดคุยสื่อสารทักทายคนรู้จัก	2.02±0.90	น้อย
- พูดคุยสื่อสารทักทายสมาชิกครอบครัวที่อยู่ไกลกัน	1.81±0.78	น้อย
- พูดคุยกับสมาชิกครอบครัว	4.70±0.57	มากที่สุด
ด้านข้อมูลข่าวสาร	2.68±0.95	ปานกลาง
- ค้นหาข้อมูลข่าวสารที่ต้องการ	2.10±0.84	ปานกลาง
- รับส่งและแชร์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์	2.19±0.83	ปานกลาง
- ค้นหาความรู้เพื่อมาปฏิบัติกับตัวเอง	2.19±1.83	ปานกลาง
- หาความรู้เพื่อบริหารกายจิตที่เหมาะสมกับวัย	2.12±0.77	ปานกลาง
- ค้นหาความรู้เกี่ยวกับการเจ็บป่วยและการรักษา	2.19±.75	ปานกลาง
ด้านสุขภาพ	1.76±1.03	น้อย
- ปรึกษาปัญหาสุขภาพกับผู้เชี่ยวชาญทางสื่อออนไลน์	1.95±1.17	น้อย
- ปรึกษาปัญหาการดำเนินชีวิตกับบุคคลอื่นทางสื่อออนไลน์	2.03±1.13	น้อย
- แสดงความคิดเห็น แชร์ ส่งข้อความในการดูแลสุขภาพ	2.26±1.14	น้อย
- ซื้อสินค้าเพื่อดูแลสุขภาพ	1.52±1.17	น้อย
- รับบริการด้านสุขภาพ เช่น การไปตรวจตามนัด	1.02±1.25	น้อย
ด้านการพักผ่อนหย่อนใจ	2.11±0.73	น้อย
- ดูหนัง ละครย้อนหลัง	2.52±1.41	ปานกลาง
- ฟังเพลงที่ชอบ	2.59±1.45	ปานกลาง
- เล่นเกมส์	1.34±1.12	น้อยที่สุด
- ดูกีฬา เช่น ฟุตบอล	1.19±1.12	น้อยที่สุด
- สนุกกับการเรียนรู้ทางสื่อออนไลน์	2.9±1.24	ปานกลาง
วัตถุประสงค์อื่น	1.91±1.02	น้อย
- ทำธุรกรรมการเงิน	2.50±0.56	ปานกลาง
- ขายสินค้าหารายได้เพิ่ม	1.20±2.34	น้อยที่สุด
- ขายของเล่นหุ่น	1.15±0.48	น้อยที่สุด
- ลงทะเบียนรับบริการของรัฐ คนละครึ่ง/เงินดิจิทัล	3.76±1.97	มาก
- ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล	1.45±1.19	น้อยที่สุด
- จองตัวเครื่องจองที่พัก	1.41±1.17	น้อยที่สุด
ภาพรวม	2.22±0.88	น้อย

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐาน การรับรู้ประโยชน์ การรู้เท่าทันสื่อ ทักษะกับพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือของผู้สูงอายุ พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือของผู้สูงอายุ ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐานด้านการศึกษา การรับรู้

ประโยชน์ การรู้เท่าทันสื่อและทัศนคติ ส่วนปัจจัย พื้นฐานด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรสและรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ของปัจจัยพื้นฐาน การรับรู้ประโยชน์ การรู้เท่าทันสื่อ ทักษะกับพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือของผู้สูงอายุ

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์	p-value	
	Chi -square test	Pearson r
เพศ	0.573	
อายุ	0.173	
สถานภาพสมรส	0.612	
การศึกษา	0.001	
รายได้	0.13	
ทัศนคติ		.495*
การรับรู้ประโยชน์		.441*
การรู้เท่าทันสื่อ		.588*

*p-value ≤ 0.01

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุมีการรับรู้ประโยชน์ของสื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือระดับน้อย ($\bar{X}=2.11\pm 0.58$) อธิบายได้ว่าผู้สูงอายุที่ศึกษาอาศัยอยู่ในชนบทอายุเฉลี่ย 68.60 ปี การศึกษาส่วนใหญ่จบระดับประถมศึกษาซึ่งการใช้งานสื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือมีความซับซ้อนเป็นเรื่องยุ่งยากสำหรับผู้สูงอายุที่มีการเรียนรู้ช้ากว่าวัยอื่น จึงทำให้ผู้สูงอายุมองว่าสื่อออนไลน์มีประโยชน์น้อยสามารถใช้ช่องทางอื่นในการติดต่อสื่อสารที่สะดวกและคุ้นชิน สอดคล้องกับงานวิจัยของอัญมณี ภัคติมวชน¹⁷ ที่พบว่าผู้สูงอายุที่มีอายุน้อยจะรับรู้ประโยชน์ของการใช้สื่อออนไลน์มากกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุมาก สอดคล้องกับการศึกษาของธนิต พุกธรา²⁷ พบว่าผู้สูงอายุส่วนมากไม่ถนัดในการใช้สื่อออนไลน์ชอบตัวอักษรขนาดใหญ่มองเห็นชัดเจนและเกิดประโยชน์กับตนเองและการศึกษาของธามม วงศ์สรรครและคณะ¹⁵

พบว่าผู้สูงอายุจะรับรู้ประโยชน์ของการใช้สื่อออนไลน์เมื่อสิ่งที่นำเสนอสอดคล้องกับความต้องการของตนเอง

ผู้สูงอายุมีการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.52\pm 0.84$) ในด้านการเข้าถึงข้อมูลและการใช้สื่อออนไลน์ให้เกิดประโยชน์ อธิบายได้ว่าผู้สูงอายุที่ศึกษามีประสบการณ์ในการใช้สื่อออนไลน์พอควร ระยะเวลาที่ใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือมากกว่า 1 ปี จึงเป็นไปได้ว่าการที่ผู้สูงอายุใช้งานสื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือมานานจนเกิดทักษะจึงทำให้มีความคุ้นชินในการเข้าถึงข้อมูลและใช้ให้เกิดประโยชน์ มีการหาข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์จากหลากหลายช่องทางโดยไม่เชื่อถือจากแหล่งข้อมูลเดียว การรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลและการประเมินค่าของข้อมูลอยู่ในระดับน้อย อธิบายได้ว่าผู้สูงอายุที่ศึกษามีการศึกษาระดับประถมศึกษา อาศัยในเขตชนบท การเข้าร่วมกิจกรรมในสังคมลดลงทำให้ความสามารถในการวิเคราะห์และประเมินสื่อน้อย โดยพบปัญหาในการซื้อสินค้าออนไลน์ที่ไม่ได้ตรงตามที่ต้องการ สอดคล้องกับ

งานวิจัยของอริชา วุฒิรังสี²⁸, ชัชชญา เรืองยศ และ แอนนา จุมพลเสถียร²⁹ ที่พบว่าผู้สูงอายุมีการรู้เท่าทันสื่อระดับปานกลาง

ผู้สูงอายุมีทัศนคติในการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือภาพรวมระดับน้อย $\bar{X}=2.20\pm0.76$ มีเพียงด้านข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในระดับปานกลาง อธิบายได้ว่าผู้สูงอายุที่ศึกษาอาศัยอยู่ในชนบทให้ความสำคัญกับสิ่งที่ตนสนใจและเป็นประโยชน์ ซึ่งสื่อออนไลน์นำเสนอข้อมูลสภาพการณ์ทางสังคมมีประโยชน์ทำให้ผู้สูงอายุได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบัน ได้ความรู้และโอกาสในการเข้าถึงข่าวสารสอดคล้องกับการศึกษาของเนติยา แจ่มทิมและสินีพร ยืนยง พบว่าผู้สูงอายุใช้สื่อออนไลน์โดยเล่นผ่านโทรศัพท์มือถือในการสืบค้นข้อมูลสุขภาพจากสื่อออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาการใช้ยารักษาโรค¹⁶ โดยการศึกษาของดลฤดี ศรีมันตะ พบว่าผู้สูงอายุมีทัศนคติที่ดีต่อการสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ว่าเป็นการสื่อสารที่มีประโยชน์ เพราะสามารถใช้ในการติดต่อสื่อสารและติดตามข้อมูลข่าวสารความรู้ต่างๆ ใช้งานได้สะดวก¹⁹

ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.22\pm0.88$) อธิบายได้ว่าผู้สูงอายุที่ศึกษาจบการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ และมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท การใช้สื่อออนไลน์มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นและผู้สูงอายุมีความยุ่งยากในการใช้ ด้วยอายุที่มากมีปัญหาด้านการมองเห็นความสามารถในการทำหน้าที่ของประสาทสัมผัส ความสามารถทางสมองที่ต้องใช้การจดจำสูง และผู้สูงอายุมีการเรียนรู้ช้ากว่าวัยอื่น จึงทำให้ผู้สูงอายุใช้สื่อออนไลน์น้อย ซึ่งการที่ผู้สูงอายุมีการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือน้อย ส่งผลต่อผู้สูงอายุด้านการใช้เวลาในการทำกิจกรรมอย่างอื่น การใช้สื่อออนไลน์มากเป็นเวลานานทำให้เสียเวลาและมีเวลาให้กับสื่ออื่นๆ น้อยลง เช่น ดูทีวี ฟังวิทยุ สังคมอาจจะหายไปเจอแต่เพื่อนในอินเทอร์เน็ต สอดคล้องกับงานวิจัยของพนม คลีณา³⁰ ที่พบว่าผู้สูงอายุมีอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยมีปัญหาด้านสายตาการหลงลืม ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ความกังวลเรื่องความเสี่ยงและอันตรายจากการใช้งาน จึงทำให้มีการใช้น้อย ส่วนผลเสีย คือผู้สูงอายุจะไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบันที่จะนำไปใช้ประโยชน์

ในการดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือของผู้สูงอายุ พบว่าปัจจัยพื้นฐาน ด้านระดับการศึกษา ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ การรู้เท่าทันสื่อและทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 อธิบายได้ดังนี้

ปัจจัยพื้นฐาน ด้านระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือของผู้สูงอายุ อธิบายได้ว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาสูงจะใช้งานสื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า เนื่องจากสามารถทำความเข้าใจวิธีการใช้งานและรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ดีกว่า ในขณะที่ผู้ที่มีการศึกษาต่ำจะมีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์น้อยกว่าเพราะต้องอ่านและวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจนานกว่า นอกจากนี้ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาสูงในชุมชน เช่น ข้าราชการบำนาญ จะมีเครือข่ายทางสังคมที่ต้องติดต่อและติดตามข่าวสาร สอดคล้องกับการศึกษาของดวงทิพย์ เจริญรุขซ์²³, ชัชชญา เรืองยศ และแอนนา จุมพลเสถียร²⁸ ที่พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุ

การศึกษาค้นคว้าพบว่าปัจจัยพื้นฐานด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรสและรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือของผู้สูงอายุ แตกต่างกับงานวิจัยที่ผ่านมา^{17, 22-23, 29} อธิบายว่าในยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งเทคโนโลยี การใช้โทรศัพท์มือถือเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิตของประชาชนทั้งเพศชายและเพศหญิง ทุกช่วงอายุ ทุกสถานภาพสมรสและรายได้ ไม่ว่าจะอยู่ในสถานภาพใดต่างต้องการใช้ประโยชน์ของสื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือในการดำเนินชีวิต เป็นคนทันสมัยทันเหตุการณ์ และผู้สูงอายุที่ศึกษาเป็นกลุ่มที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ร้อยละ 54.50 มีรายได้มากกว่า 5000 บาทต่อเดือน ประกอบกับเครือข่ายโทรศัพท์มือถือมีโปรแกรมส่งเสริมการขาย มีค่าใช้จ่ายน้อยทำให้ผู้สูงอายุมีกำลังทรัพย์เพียงพอที่จะใช้จ่ายในเมื่อเทียบกับประโยชน์ที่จะได้รับ จึงทำให้ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือของผู้สูงอายุ ขัดแย้งกับการศึกษาของอัญมณี รักดีมวชนและคณะ¹⁷, สายหยุด มูลเพชรและคณะ²²,

ดวงทิพย์ เจริญรุช²³ และอริษา วุฒิรังสี²⁹ พบว่าเพศ อายุ และรายได้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ

การรับรู้ประโยชน์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือของผู้สูงอายุ อธิบายได้ว่า ผู้สูงอายุที่ศึกษาสามารถช่วยเหลือตนเองได้ รับรู้ประโยชน์ของสื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้คนได้สะดวก สามารถค้นหาสิ่งที่ต้องการในการดำเนินชีวิตประจำวันและการดูแลสุขภาพ จึงทำให้มีผลต่อพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับการศึกษาของ ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์ และญาติณี เคารพธรรม ที่พบว่า ผู้สูงอายุรับรู้ประโยชน์ของการใช้บริการสื่อออนไลน์ สามารถสื่อสารกันได้อย่างอิสระ ได้รับประโยชน์ในการใช้บริการ ดูเป็นคนทันสมัย ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อนในเครือข่าย การใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน ประหยัด จึงทำให้ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์¹²

การรู้เท่าทันสื่อมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือของผู้สูงอายุ อธิบายได้ว่า ผู้สูงอายุที่ศึกษามีความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่อออนไลน์ระดับปานกลางร้อยละ 60.50 ระดับดีร้อยละ 31.50 และระยะเวลาที่ใช้มากกว่า 1 ปี ทำให้เข้าใจการใช้งานสื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือและรู้เท่าทันด้วยตัวเอง สามารถคิดวิเคราะห์ ประเมินค่าความน่าเชื่อถือของเนื้อหาในสื่อ สอดคล้องกับงานวิจัยของชัชชญา เรืองยศและแอนนา จุมพลเสถียร ที่พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีการรู้เท่าทันสื่อ โดยผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาสูงจะรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ด้านการเข้าถึงข้อมูลมากกว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่ำ²⁹

ทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือของผู้สูงอายุ อธิบายได้ว่า ผู้สูงอายุที่มีทัศนคติที่ดีจะมีการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือมากกว่าผู้ที่มีทัศนคติไม่ดี เนื่องจากทัศนคติจะแสดงให้เห็นถึงทิศทางของความรู้สึกต่อสื่อออนไลน์ทั้งในทางบวกหรือทางลบหรือนิ่งเฉยและนำไปสู่พฤติกรรม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีทัศนคติระดับปานกลางด้านการรับข้อมูลข่าวสาร ส่วนด้านติดต่อสื่อสาร ความบันเทิงและการเมืองอยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของดลฤดี ศรีมันตะ¹⁹ พบว่าทัศนคติที่มีต่อการสื่อสารผ่านเครือข่าย

สังคมออนไลน์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์และการศึกษาของสรลีส สนธิจันทร์ และวิรัตน์ สนธิจันทร์ พบว่า ทัศนคติในการเปิดรับสื่อ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยงของโรคโควิด19²⁴

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาค้นคว้านี้แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุมีการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือระดับปานกลาง ส่วนการรับรู้ประโยชน์ ทัศนคติและพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถืออยู่ในระดับน้อย ซึ่งปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือของผู้สูงอายุ ได้แก่ ระดับการศึกษา การรับรู้ประโยชน์ การรู้เท่าทันสื่อ และทัศนคติที่มีสื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือ

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมพัฒนาผู้สูงอายุในด้านการรับรู้ประโยชน์และการรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตรู้เท่าทันสื่อและใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ปรับเปลี่ยนทัศนคติในการใช้สื่อดิจิทัลยุคเทคโนโลยีเป็นผู้สูงอายุที่ทันสมัยทันเหตุการณ์
2. ควรศึกษาวิจัยในประเด็นการใช้สื่อออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือของผู้สูงอายุในเขตเมืองเปรียบเทียบกับชนบท เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนพัฒนาผู้สูงอายุให้ครอบคลุมตามบริบทพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

1. วัชรภรณ์ ชิวโคภิชฐ. สังคมผู้สูงอายุ: ปัจจัยการตลาดที่เปลี่ยนไป. วมหาจุฬานาครทรรศ. 2562;6(1): 38-54.
2. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย ในมิติความต่างเชิงพื้นที่ พ.ศ.2564. [อินเทอร์เน็ต][เข้าถึงเมื่อ 25 ก.พ. 2568]. เข้าถึงได้จาก <https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/ebook/2023/>
3. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สรุปผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการรอบ12 เดือน ประจำปีงบประมาณ 2566 กลุ่มผู้สูงอายุ[อินเทอร์เน็ต] [เข้าถึงเมื่อ 25 ก.พ. 2568]. เข้าถึงได้จาก <https://eh.anamai.moph.go.th/th/elderlycluster/download?id=115374&mid=>

4. กรมอนามัย. สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย. [อินเทอร์เน็ต] [เข้าถึงเมื่อ 25 ก.พ. 2568]. เข้าถึงได้จาก https://eh.anamai.moph.go.th/th/Elderlycluster/download?id=115374&mid=33846&mkey=m_document&lang

5. กรมกิจการผู้สูงอายุ. สังคมผู้สูงอายุในปัจจุบันและเศรษฐกิจในประเทศไทย พ.ศ 2564. [อินเทอร์เน็ต] [เข้าถึงเมื่อ 25 ก.พ. 2568]. เข้าถึงได้จาก <https://www.dop.go.th/th/know/15/926>

6. ชัยพัฒน์ พุฒซ้อน, กันตพัฒน์ พรศิริวัชรสิน. แนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย. ว. เครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 2561; 1(1) : 25-36.

7. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สรุปผลที่สำคัญการทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ 2566. [อินเทอร์เน็ต] [เข้าถึงเมื่อ 25 ก.พ. 2568]. เข้าถึงได้จาก <https://www.nso.go.th/nsoweb/storage>

8. กรมกิจการผู้สูงอายุ. แผนปฏิบัติการราชการกรมกิจการผู้สูงอายุระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) [อินเทอร์เน็ต] [เข้าถึงเมื่อ 25 ก.พ. 2568]. เข้าถึงได้จาก <https://www.dop.go.th/download/laws/>

9. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สรุปผลที่สำคัญการมีใช้ไอซีทีของผู้สูงอายุ พ.ศ. 2565. [อินเทอร์เน็ต] [เข้าถึงเมื่อ 25 ก.พ. 2568]. เข้าถึงได้จาก <https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey>

10. นณริฏ พิศลยบุตร, จิระวัฒน์ ปั้นเปี่ยมรัษฎ์. สังคมผู้สูงอายุ. รายงานความก้าวหน้าโครงการพัฒนาทางเทคโนโลยีสังคมผู้สูงอายุและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทย. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. [อินเทอร์เน็ต] [เข้าถึงเมื่อ 25 ก.พ. 2568]. เข้าถึงได้จาก

11. บุญทิพย์ สิริธรังศรี, ชุตติวัฒน์ สุวัตติพงศ์. ผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล: ความท้าทายทางสุขภาพ

ว. สุขภาพและอาหารเชิงสร้างสรรค์, 2566; 1(1): 51-63.

12. ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์, ญาศิณี เคารพธรรม. สื่อกับผู้สูงอายุในประเทศไทย. ว. นิเทศศาสตร์ ธุรกิจบัณฑิต, 2560, 11(2) : 367-387.

13. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองขอนกว้าง. รายงานข้อมูลผู้สูงอายุปี พ.ศ. 2567.

14. รุ่งนภา จันทรา, อติญาณ ศรเกษตริน, ลินดา คล้ายปักซี่, จิราพร ทองดี, ฤชณา สังข์มุณีจินดา. การใช้สื่อออนไลน์และการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศสุขภาพออนไลน์ของผู้สูงอายุชมรมผู้สูงอายุในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ว. วิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ. 2563, 13(2) : 502-511.

15. ฐามม วงศ์สรรรถกร, ชาญเดช เจริญวิริยะกุล, อัครมณี สมใจ. การรับรู้ประโยชน์ ทักษะคิดและพฤติกรรม การใช้สื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุ. ว. รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 2566; 6(1): 168-178.

16. เนติยา แจ่มทิม, ลินพร ยืนยง. การใช้สื่อออนไลน์และการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศสุขภาพออนไลน์ของผู้สูงอายุจังหวัดสุพรรณบุรี. ว. วิทยาลัยพยาบาลนครราชสีมา. 2562; 25(2): 168-180.

17. อัญมณี ภักดีมวลง. พฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์กับการรู้เท่าทันสื่อข่าวลวงของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่. CRRU Journal of Communication Chiang Rai Rajabhat University. 2565; 5(1): 57-88.

18. ศูนย์วิชาการด้านการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ. ส่องวัยกับประโยชน์จากการใช้ไลน์. [อินเทอร์เน็ต] [เข้าถึงเมื่อ 25 ก.พ. 2568]. เข้าถึงได้จาก <https://www.iceml.org/lineapp/>

19. ดลฤดี ศรีมันตะ. การแสวงหาความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมการสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. ว. นิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต. 2561; 12(2) : 177-219.

20. พัทธิยา จงชาณสิทธิ. ความแตกต่างระหว่างบุคคล แรงจูงใจในการใช้เว็บไซต์เครือข่ายทางสังคม การใช้เว็บไซต์เครือข่ายทางสังคมและแรงบันดาลใจทางสังคมออนไลน์ในกลุ่มผู้สูงอายุ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2563. [อินเทอร์เน็ต] [เข้าถึงเมื่อ 25 ก.พ. 2568]. เข้าถึงได้จาก [\[https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis\]](https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis)

21. สุรัชฎา จิรสัจจิตธรรม. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร 2566. [อินเทอร์เน็ต] [เข้าถึงเมื่อ 28 ต.ค. 2567]. เข้าถึงได้จาก <https://digital.car.chula.ac.th/cgi/viewcontent>

22. สายหยุด มูลเพ็ชร, ณัฏฐร สุขสีทอง, วิทญา ตันอารีย์ และ สามารถ ใจเตี้ย. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้สมาร์ทโฟนในผู้สูงอายุชาติพันธุ์ พื้นที่ตำบลยั้งเมิน อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่. ว.วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสู่ชุมชน; 1(3): 25-38.

23. ดวงทิพย์ เจริญรักษ์. พฤติกรรมการใช้และการยอมรับนวัตกรรมสื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. ว.นิเทศศาสตร์ปริทัศน์. 2563; 24(2): 229-237.

24. สราลี สนธิจันทร์, วิรัตน์ สนธิจันทร์. การเปิดรับสื่อ ทศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยงของผู้สูงอายุในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา มหาวิทยาลัยบูรพา. 2564[อินเทอร์เน็ต][เข้าถึงเมื่อ 25 ก.พ. 2568]. เข้าถึงได้จาก <https://buuir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/>

25. Marikyan, D.& Papagiannidis. S. Technology Acceptance Model: A review. In S. Papagiannidis(Ed)TheoryHubBook [อินเทอร์เน็ต] [เข้าถึงเมื่อ 25 ก.พ. 2568]. เข้าถึงได้จาก [<https://ua.press-books.pub/persuasiontheoryinaction/chapter/technology-acceptance-model/>]

26. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การสุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัย. [อินเทอร์เน็ต] [เข้าถึงเมื่อ 25 ก.พ. 2568]. เข้าถึงได้จาก <https://plan.eng.cmu.ac.th/wp-content/uploads/2015/07/sampling.pdf>

27. ธนิต พฤกษธา.การส่งเสริมคุณภาพผู้สูงอายุกับการสื่อสารผ่านไลน์ออฟฟิเชียลกับการท่องเที่ยวรอบเกาะรัตนโกสินทร์. การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม2565 [อินเทอร์เน็ต] [เข้าถึงเมื่อ 25 ก.พ. 2568]. เข้าถึงได้จาก <https://publication.npru.ac.th/bitstream/123456789/1763/1/npru->

28. อธิชา วุฒิรังสี. การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุ. ว.สหศาสตร์,2021; 21(1): 90-106.

29. ชัชชญา เรืองยศ, แอนนา จุมพลเสถียร. การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงวัย. Media and Communication Inquiry. 2022; 4 (1): 144-169.

30. พนม คลีฉายา. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุและข้อเสนอเพื่อการเสริมสร้างภาวะพหุพลังและผลิตภาพของผู้สูงอายุไทย. ว. นิเทศศาสตร์. 2564; 39(2): 56-78.